

Кијенник

издање
шумадијске
епархије

Да бисмо се удостојили
да се, попут оних
смирених пастира
и богомудрих мудраца,
поклонимо Витлејемском
Богодетету — Христу,
помолимо се:

Господе, спаси нас
од сатанске гордости
и самозаљубљености —
испуни нас својом вечном
јутарњом светлошћу,
и испариће из нас болест,
страх и злоба,
као што пред сунцем
мочвара испараја
и претвара се
у ћиву плодовиту!

У Благовештенској цркви манастира Ди-
востина, на дан Мале Госпојине, 21.
септембра: Преосвећени Сава, епископ
шумадијски, поздравља високог госта
из Швајцарске, Високопреосвећеног ми-
трополита др Дамаскиноса — пред-
ставника Васељенске патријаршије и
секретара Комисије за припрему буду-
ћег Светог и великог сабора Право-
славне цркве

Новоподигнути конак Благовештенског
манастира Дивостина, покрај Крагујев-
ца. (Дивостин је метох манастира Дра-
че; метох је манастир — или има-
ње — који је под управом неког већег
или старијег манастира.) Конак обухва-
та преко 1000 квм а имаће вишеструку
намену. Великим трудом монахиња ма-
настира Драче порта је дивно озелене-
њена и негована

У СМИРЕЊУ ВИТЛЕЈЕМА БЛИСТА СЛАВА ГОЛГОТЕ

Капија греха је ум. „Први грех ума јесте самообмана, други гордост”, ре-као је духовни великан наших дана. У самообами човек истину замени лажу, живот замени смрћу, Бога замени ђаволом. У својој празнини, пустоши и очајању човек је почeo тражити и налазити компензацију изгубљене истине — јер биће човеково не трпи празнину — и налазио је само у пролазној стварности, у лажи, идолопоклонству и самообожавању; а то га је водило у још дубљи понор, у још већу лаж — у гордост. Мислећи, у својој самообмани, да је пронашао нешто ново, да је постао независан од Бога, он се по-гордио. Гордост — нељубав (јер гордост и љубав немајуничега заједничког), одвојила је човека од Бога, обезбожила га, а самим тим, онога који је створен по лицу Божјем, обезличила.

Оваквог човека, никаква творевина није могла задовољити. Онај, који је димензионисан за Бога, није се могао задовољити Његовом творевином. Онај кога је Творац створио по лицу Своме и позвао га у синовство Себи, покушао је да сузи границе свога бића и да Творца, Који је Свој лик урамио у тело његово, замени бесловесном творевином. Лутао је и лута човек тра-жећи љубав, истину и живот ван Бога. Свака радост, свака срећа, свака љубав, имала је свој почетак и свој крај; истинска радост, истинска срећа и истинска љубав је беспочетна и бескрајна. Све оно што је човек називао истином, срећом, љубављу, само га је подсећало на праву Истину, праву Јубав и прави Живот.

Један једини пут који га је могао вратити Богу је пут смирења. Горди, самозадовољни, а истовремено очајно празни ум, није смогао снаге и моћи да се смири пред величанством Творца. Гордост човекову само је свемоћна милост и бескрајна љубав Божја могла подићи на висину назначене му славе и части. Та животворна, чудесна љубав се открила и дала човеку и свету у недоступној тајни смирења у витлејемској пећини. Та тајна је — Бог долази у пали и ограничени свет, улази у човека да би сва божанска са-

вршенства очовечио и одмерио пре-ма категорији људског бића и живота.

И Беспочетни почиње постојати, Нестворени се ствара, Недостижни се спушта до тела човековог, Цар Славе долази као слуга, Силни — који је реч-ју све створио — рађа се као слабачко Дете. Светлост се рађа у тамној пећини витлејемској. Бог се у Сину своме сми-рава до човека. Оно што човек није могоа, Бог је учинио. Човек се није могоа у смирењу понизити, јер је по-низност природа љубави — то је учинио Бог, Који је сав Јубав. И човеку који је унаказио лик Божји у себи, Бог даје целога себе.

Као Бог, није дошао да покаже пут спасења, већ је дошао као Спаситељ.

Није дошао да жеднима покаже где је извор воде, већ је Он та Вода Жива, која се даје жеднима да пију.

Није дошао да донесе закон већ Истину.

Није дошао да покаже како се пра-ви хлеб, већ да буде Хлеб гладнима.

Није дошао да учи чиме и како се ствара светлост, него је дошао као Светлост да светли.

Није дошао да учи шта је ствар-ност, а шта сенка стварности, већ да буде Стварност.

Није дошао да буде учитељ истине и мудрости, него је Сам Истина и Мудрост.

Дошао је да Собом сведочи човеку његово призывање, и да Сам буде моћ и сила која ће га узвести том призывању.

Тајна спасења палог човека почива на животу Сина Божјег у телу. У Његовом очовечењу, човеку се враћају све божанске силе које га власпостављају у првобитну силу и славу. Син Божји из љубави и послушања према Оцу, и из љубави према човеку, спушта се до палог човека, облачи се у његово трулежно тело, рађа се у витлејемској пећини — она је једино уточиште које је земља своме Творцу понудила — бива понижаван и прогоњен да би на крају, увенчан трновим венцем, био на Крсту распет. Његов земаљски живот је по-нижење и страдање, почевши од ро-ђења у витлејемској пећини, у друштву простих пастира и бесловесних живо-тиња, па све до свог крсног страдања на Голготи.

Док је још био у витлејемској пе-ћини, Господ је показао човеку да је смирење једини пут који га доводи до Бога — показао је кроз своје прве по-клонице, који се удостојише да Му се први у роду људском поклоне. Његови први поклоници су управо, безазлени и прости пастири и богонадахнути му-

даци, које је искрена жеља и чежња за правом Истином привела богопозна-њу, и учинила првим поклоницима Истине. И пастири и мудраци се сво-јом смирењшћу удостојише да му се први поклоне. Први у простоти својој сачуваше смирење, а други у дубоко истинитој и искреној жељи за Истином, посташе свесни своје немоћи и огра-ничености људског ума, и смиривши се пред Свемоћним, удостојише се да буду први поклоници Истине.

Али где је, и у чему је, тајна човековог спасења, ако је чудесно рођење у витлејемској пећини, само један од безброј догађаја који чине историју чо-вечанства?

Спасење је управо у томе што овај догађај излази из оквира историје и постаје непрекидна и непролазна ствар-ност. Оно што се збило једне ноћи у витлејемској пећини мора се збити у сваком бићу које хоће спасење. Као што се од Чисте Девојке, у ноћи ти-шини Витлејема, родио Бог, тако се Он рађа у девичанској чистоти душе, у миру и тишини срца, у смирењу и по-низности ума. Једанпут у историји ро-дио се од Чисте Девојке, да би свакда и у свакој души рађао онда када се својом девичанском чистотом и смире-њем уневести Духу Светом. Ако човек своје срце не претвори у пећину витле-јемску, и ако душу своју не учини чи-стом девојком, она неће бити осењена Духом Светим, нити ће зачети Бога у себи, већ ће у својој бесплодности оста-ти трагично самозадовољна и самоза-љубљена, покушавајући да у своме бе-зумљу прикрије ужас пред неминовним крајем.

Силом девојачке чистоте, смиреношћу и простотом пастира и мудрошћу бого поклоних мудраца, човекова душа постаје витлејемска пећина. Он се једанпут родио у Витлејему, да би се од тада рађао у душама оних који Га, попут бого мудрих мудраца, искрено жеље и траже. Рађа се у душама оних, који у времену себичности и властољубља своју моћ не мере собом него Богом, који схвате, доживе и оживе речи: „Ја сам међу вама као слуга”, „ни Син човечји није дошао да му служе, него да служи и да душу своју да у откуп за многе”, (Мт. 20: 28). „Јер сваки који себе узвијује понизиће се, а који себе понижује узвисиће се” (Лк. 14: 11).

Да бисмо се удостојили поклонити се витлејемском Богодетету Христу, попут смирених пастира и бого мудрих мудраца, помолимо се Господу:

Господе, спаси нас од сатанске гордости и самозаљубљености! Господе, спаси нас од себе самих! Господе, смири нас смиреношћу Сина Свога!

Нека се у срцима нашим роди искрена и дубока жеља за Богом, да би и ми вођени Духом Светим, као богочежњиви мудраци вођени звездом, дочекали да се поклонимо божанском Детету и да му уместо тамјана, злата и измирне у смирењу, речима владике Николаја, узнесемо молитву:

„Господе мој и Творче мој, власни стави човека, каквог га Ти прво створи. Овакав какав је, човек није дело Твоје. Овакав какав је, човек је творац самога себе. Име му је болест — откуда би била болест у рукама Твојим? Име му је страх — откуда би страх могао доћи од Неустрашивог? Име му је злоба — откуда би злоба могла доћи од Незлобивог?

Испуни нас Собом — Здравље наше — испуни нас својом вечном јутарњом светлошћу и испариће из нас болест, страх и злоба, као што пред сунцем мочвара испараја и претвара се у њиву плодовиту.”

Милијана Живановић

ЕПИСКОП САВА У ПОСЕТИ ТЕМИШВАРСКОЈ ЕПАРХИЈИ

У времену од 9—13. октобра о. г. Преосвећени епископ Сава је учинио канонску посету темишварској епархији, одслужио три Литургије и рукоположио двојицу теолога у чин свештеника.

Новорукоположеним свештеницима темишварске епархије желимо много успеха у Господњем винограду.

Долазак у Темишвар: поздрав уз цвеће
Владици

Свечани улазак у Темишварску српску саборну цркву

На Малу Госпојину

Освећен конак манастира Дивостина

Манастир Дивостин покрај Крагујевца, метох манастира Драче, из године у годину употребљује своју физиономију — духовну и материјалну. Ове године завршени су сви радови на новом конаку чија је изградња отпочела пре пет година. Конак обухвата преко 1000 квадратних метара и имаће вишеструку намену.

За Малу Госпојину, 21. септембра, заказано је освећење конака. Кућа је још месец дана раније била доведена у ред и опремљена новим намештајем. Порта, која је тако дивно озелењена, негована је и одржавана у сушном периоду са великим пожртвовањем вредне игуманије Февроније и њених сестара које, поред манастира Дивостина, воде неуморно велику бригу на очувању манастира Драче, који је ових дана прославио 250-годишњицу свога живописа, а које представља наше велико духовно и културно благо.

За дивостинско славље епископ Сава је позвао високог госта из Швајцарске митрополите др Дамаскина, представника Цариградске патријаршије и секретара Комисије за припрему будућег Светог и великог сабора.

У 8 часова манастирска звона најавила су улазак двојице архијереја у цркву, на учешће у богослужењу, са

десеторицом свештенослужитеља и тројицом ђакона. Храм је био мали да би примио све присутне вернике. У току Свете литургије митрополит Дамаскин је рукоположио свршеног богослова Предрага Павловића у чин ђакона, а затим је епископ Сава представио присућом народу високог госта митрополита швајцарског Господина др Дамаскина, изневши нашу духовну везу кроз векове са Мајком Црквом у Цариграду. Затим је епископ Сава предао госту икону Пресвете Богородице на дар (гобленски рад).

На крају Високопреосвећени Дамаскин је захвалио епископу Сави што га је удостојио части да служи у овако лепом храму као што је манастир Дивостин, и да буде гост епархије шумадијске и Српске цркве, преневши, у исто време, поздраве и благослов васељенског патријарха Димитрија Српској цркви и српском народу.

По завршеној Литургији из храма је кренула литија, уз звуке звона, према новом конаку где је извршен чин освећења. И на Литургији и на освећењу конака певао је Хор младих из Крагујевца.

Око 12 часова постављена је у манастирској порти трпеза љубави, за којом је узело учешћа око 500 званица. Било је задовољство видети многобројно свештенство, монаштво, представнике других епархија, као и благочестиви српски народ, који зна да су га манастири и цркве очували кроз векове и који се око њих увек окупљао.

На крају ручка здравицу је први подигао Преосвећени епископ Сава износећи радост епархије шумадијске, која је у својој средини видела високог и врло драгог госта. Затим је владика Сава поздравио и захвалио се присутном свештенству, монаштву, мајци игуманији и сестринству на жртви и тру-

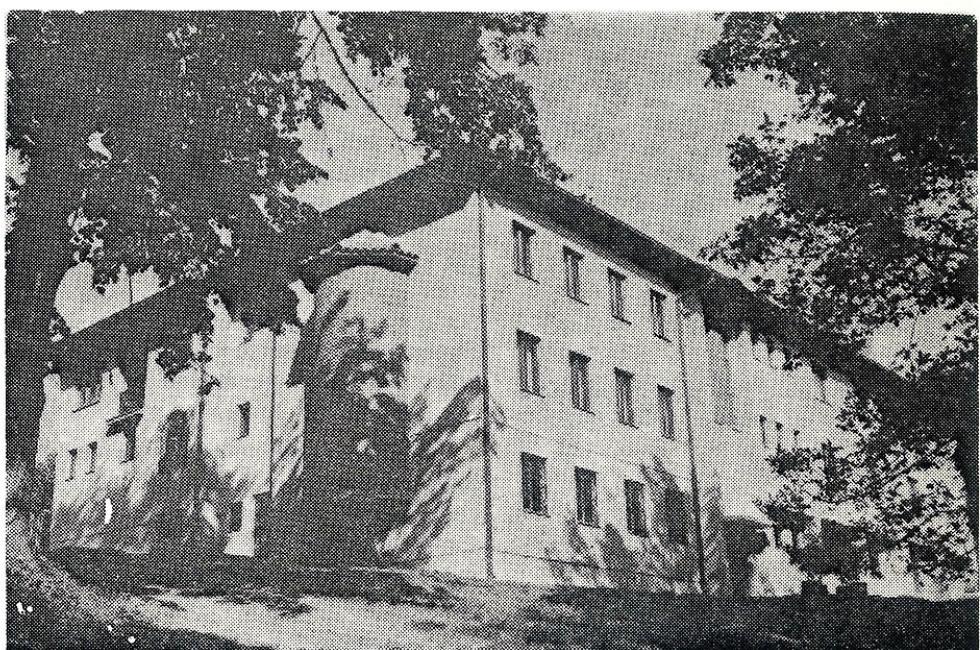
За време освећења манастирског конака у Дивостину, на празник Мале Госпојине, 21. септембра 1986.

ду који је уродио тако изобилним плодом, уз благодарност свим приложницима.

Одговарајући на здравицу епископа Саве — Високопреосвећени је изразио своју радост и захвалност што је све ово видео и доживео у срцу Шумадије, износећи ревност и труд епископа Саве, који је врло познат у целом Православљу — а посебно преко дијалога који се води — као представник Српске цркве.

Око 14 часова двојица архијереја су били врло срдачно испраћени уз звуке манастирских звона, за манастиру Драчу, а из Драче, после разгледања и краћег предаха, гости су кренули за Крагујевац.

о. Д. М. С.

Северозападна страна новоподигнутог конака у Дивостину

Под аркадама дивостинског конака

Поводом десетогодишњице од упокојења владике Валеријана

Дана 23. октобра о.г. у Саборном храму у Крагујевцу, одслужена је заупокојена Литургија и одржан паастос блаженопочившем епископу Валеријану, поводом десетогодишњице његовог упокојења.

Тога дана св. архијерејска Литургија — коју су служили Њихова Преосвештенства: епископ жички Стефан, шумадијски Сава и врањски Сава уз саслужење 18 свештеника и 3 ђакона — отпочела је у 8 часова. Саборни храм и порта испред цркве били су испуњени свештеницем и монаштвом из целе епархије шумадијске, верницима из унутрашњости, који су пристигли са 12 аутобуса (из 12 намесништава), као и многобројним Крагујевчанима — поштоваоцима владике Валеријана.

У току св. Литургије епископ Сава је обновио успомену на блаженопочившег епископа Валеријана. Говорећи о приликама и условима у којима је ос-

нована епархија шумадијска 1947. године, Владика је посебно истакао мудри потез Патријарха српског Гаврила који је, по повратку у земљу из концентрационог логора Дахау, предложио Светом архијерејском сабору да се од његове београдско-карловачке архиепископије образују две нове епархије: шумадијска са седиштем у Крагујевцу, и сремска са седиштем у Сремским Карловцима. За епископа новоосноване епархије шумадијске патријарх Гаврило је предложио Сабору свога младог и врло способног викара, епископа Валеријана.

Епископ Валеријан је, управљајући епархијом пуних 29 година, унапређујући верски и црквени живот, приносећи непрестано Господу трудове свога архијерејског служења, у свему оправдао поверење Светог архијерејског сабора, и испунио заклетву коју је изговорио приликом своје хиротоније.

Надгробни споменик владику Валеријану, првог шумадијског епископа

Миоштво народа испред Саборне цркве у Крагујевцу после паастоса поводом десетогодишњице упокојења владике Валеријан

У току архијатаства владике Валеријана у шумадијској епархији је генерално обновљено 72 храма и два преиздано. Сазидано је 20 звоника и подигнуто 44 нова парохијска дома.

Владика Валеријан је, у току свог архијатастичког служења у Шумадији, рукоположио око 100 свештеника и тиме запалио стотину букиња које ће осветљавати пут спасења српском народу, рекао је у своме говору епископ Сава.

На крају Литургије одржан је паратос и преливен гроб владике Валеријана. Испред цркве је приређено послужење за све присутне.

Нека Господ свога врлог архијереја Валеријана призна за свога верног и оданог служитеља олтара Српске мученичке цркве, и награди га венцем неувеле славе у Царству своме вечном и непролазном.

о. Драгослав М. Степковић

УНИЈА И УНИЈАТИ (3.)

Латинска унија 1274. године

Стварање Латинског царства као предуслов за унију

Многа историјска забивања у тринаестом веку, па и унија* закључену са Римом 1274. године, треба посматрати кроз призму једне велике трагедије: пада Цариград под Латине, стварање тзв. Латинског Царства и превласт Запада над Истоком (1204—1261). Византијски цар и васељенски патријарх се одржа-

вају на релативно сијушном делу некадаје огромне Византијске Империје. Папство креира, а затим и користи политичке прилике и неприлике тога времена, да би уништило „грчку шизму”, наметнуло православној Византији унију са Римом и тако је духовно потчиnilo својој власти. Папска политика је била увод и повод, а њен резултат је била „унија”. Источне цркве са Римом. Византијски цар прихвати наметнуту политику, видећи у њој једини излаз из политичке агоније.

Како су текли догађаји

Западни владари покрећу тзв. Четврти крсташки рат да би ослободили Христов гроб од неверних Селџука. Главни иницијатор овог похода био је моћни папа Инокентије III. По његовом првобитном плану, Византију није требало освајати оружаном силом, него је, путем уније, потчинити Риму и као такву укључити у редове западних крсташа да се бори са неверницима. Међутим, папа је изменio своје мишљење пред сам полазак крсташа на исток. Било је

* Унија — сједињење. Унијати — „сједињени”; припадници гркокатоличке цркве, тј. некада православни који су се под политичким притиском „сједињили” с римокатоличком црквом, признавши неке њене догме а задржавши своје обреде, организацију и форму. Унијање — превођење православних на гркокатолицизам.

** Шизма — раскол, расцеп; шизматик — расколник, отпадник.

то овако: У Млецима (Венецији), где су се крсташи окупили, млетачки дужд Дандоло им је понудио да уз велику новчану награду, за рачун Венеције, од Угара заузму Задар. Новац за крсташи поход им је био потребан, па су то и учинили (1203), без обзира што је опкољени град, у знак солидарности, на својим зидинама истакао крсташике амблене и крстове. У то време је у освојени Задар стигао свргнути и ослепљени византијски цар Исак II Ангел. Он обећава вођи крсташа огромна финансијска средства и учешће Византије у крсташком рату, а папи да ће са целим својим царством приступити унији, ако буде враћен на престо. Папа и крсташи су прихватили ову понуду. Они се мешају у унутрашње династичке борбе у Византији и, 17. јула 1203. год. заузимају Цариград за рачун исака II и његовог сина Алексеја III Ангела. Када су увидели да су обећања свргнутог цара нереална, крсташи су по други пут заузели Цариград 13. априла 1204. год., или овога пута за свој рачун. „Откако је света, ни у једном граду није добијен толики плен”, пише историчар крсташа Вилардуен, а византијски очевидац Никита Хонијат, је за-

бележио: „Чак су и Сарацени милосрдни и благи у поређењу са овим људима, који на раменима носе Христов крст“! Цариград је постао престоница „Латинског Царства“. Гроф Балдуин фландијски је, у цркви Свете Софије, крунисан за цара, а римокатолик, Венецијанац, Тома Морозини, је уведен у трон патријарха. Света Софија је претворена у римокатолички храм. Отпочела је присилна латинизација и католичење. Православни, који нису прихватили римског папу и латинског патријарха као своје поглаваре, преживљавали су веома тешке дане и године.

За остале вође крсташа, створене су посебне државе, кнежевине и војводине. На Пелопонезу је Ахајска Кнежевина, у средњој Грчкој су војводине Атина и Евбеја. Млечићи (Венецијанци) су у посед добили све важније луке и острва...

Византијци су створили упориште у централном делу данашње Турске где су основали Никејско Царство, а у западном делу Грчке и у јужним деловима данашње Албаније, створена је — Епирска Деспотовина, независна од Никеје, некада чак и непријатељска, али која, бар номинално, признаје цара и патријарха у Никеји.

Захваљујући економској и војној реорганизацији и умној политици цара Јована Дука Ватаца (1222—1254) — наследника оснивача Никејског Царства, Теодора I Ласкариса — заустављено је надирање Латина и Бугара са запада, и Селџука из Иконијског Султаната, са истока. Успостављене су чврсте међународне везе. За то време су латинске државе, образоване на тлу Византије бивали све слабије, без унутрашње моралне и управне кохезије и без подршке народа, кога су верски потлачили и наметима иссрпљивали. Никејско Царство је јачало, тако да се Јован Дука Ватац носио мишљу о власпостављању (поновном успостављању) Византијског Царства. Имајући ово на уму, Ватац је са Римом повео преговоре о унији. Његов основни услов је био да се папа одрекне својих веза и подршке Латинског Царства. Да би папа прихватио овај услов, сметао му је политички савез са немачким царем Фридрихом II, противником папе. После Фридрихове смрти, а за време понтификата (владавине) папе Инокентија IV, изгледи за споразум о унији били су бољи него икада раније. Грчки цар је био спреман да, по цену добијања Цариграда, жртвује независност своје Цркве, а папа је био спреман да за унију Источне цркве са Римом, жртвује Латинско Царство. За време ових преговора, умро је Јован Дука Ватац. Његов син, Теодор II Ласкарис, видећи да Латинско Царство преживљава кризу,

заузима према Риму резервисан став. Он не прекида преговоре о унији. Али, по њему, споразум о унији може да буде остварен под условом потпуне једнакости и равноправности преговарачких страна с тим да за време и после преговора, византијски цар, а не папа, буде врховни арбитар у свим спорним проблемима „једине“ Цркве. Разуме се, папа није прихватио цареве услове, па је и овај покушај уније пропао.

И без уније и папине подршке, всјескоје цара Михаила VIII Палеолога, оснивача нове династије — Алексије Стратигопул, скоро без борбе је победоносно ушао у Цариград 25. јула 1261. год. Труло Латинско Царство је после 57 година престало да постоји, али са тим није престала и опасност од западног католицизма и његове политике.

Преговори о унији после ослобођења Цариграда

Из Никеје је у Цариград дошао и патријарх Арсеније. Михаило VIII и његова супруга Софија бивају по други пут свечано овенчани царском круном у цркви Свете Софије, поново централним храмом православног света. То су била завршила славља обновљене Византије. Међутим, она више и не личи на оно што је некада била. Град је запуштен и разрушен. Територија је смањена. Византија је стешњена са свих страна: Бугарима, Србима, Турцима, Млечанима. ... Михаило је добио свега неколико утврђених градова на Пелопонезу, и то као откуп за заробљеног па ослобођеног крсташког кнеза Ахаје — Гијома Вилардуена. Остало је још увек у власти крсташких кнезова.

Када је, после завршених свечаности, спало одушевљење, цар и народ су суочени са грубом реалношћу. Византија се обнавља на рачун нечуvenих намета. Народ се буни или бежи Турцима. Границе су готово незаштићене. Царство брани свега 15—20.000 војника најамника. Пад Латинског Царства је био тежак удар за многе земље Запада, а са тим је, пре свега, нанет удар престижу римског папе. Стога се нови папа Урбан IV (1261—1264), одмах по своме избору за папу, ангажовао свим силама у борби против Византије. Он подстиче Ђенову да са Византијом раскине тек склопљени савез о миру и трговини, Гиома Вилардуена разрешава заклетве лојалности и пријатељства, које је овај био дао цару Михаилу VIII. Папа захтева да француски краљ Луј IX и арагонски краљ Хаиме I покрену нови крсташки рат против Византије и благосиља план бившег латинског цара Балдуина II, који је избегао из Цариграда, да поново успостави Латинско Царство. У оваквим околностима, Ми-

хailo VIII види једини излаз у задобијању наклоности папе, а то је било могуће једино по цену потчињавања Православне цркве и прихватавања уније са Римом. Православни народ и свештенство су непријатељски расположени и према цару, и према папи, и према унији. Цар је усамљен, а папа је прихватио цареве предлоге. Већ се воде преговори о сазивању сабора који би унију са Римом санкционисао (потврдио). У току ових припрема умро је папа Урбан IV (1264).

После смрти папе Урбана у Италији је дошло до политичких промена. Карло Анжујски, млађи брат Луја IX, постао је краљ Сицилије. Он склапа савез са из Цариграда прогнаним царем Латина Балдуином (1267), и са њим се прецизно договара о поновном освајању и распарчавању Византије. Балдуин се „одриче“ права на Пелопонез и острва у корист Карла Анжујског. „Уступа“ му византијске територије у Епиру, у области Солуна и у Албанији. Срби и Бугари се придржавају антивизантијској коалицији. Разлози су за ово политички и династички: бугарски цар Константин Тих је био зет никејског цара Јована IV Ласкариса, кога је Михаило VIII збацио са престола и ослепио. Српски краљ Урош I био је ожењен Францускињом, Јеленом Анжујском, близком рођаком Карла Анжујског. Он се надао да ће, у савезу са Карлом, успети да прошири своје области на рачун Византије.

Михаило VIII успева на приволи папу Климента IV да прихвати обнову преговора о унији, у нади да ће са тим олакшати свој политички положај. Рим је имао један циљ: уништење „грчке шизизме“ тј. „грчког раскола одн. расцепа“ и ослобођење Свете Земље од неверника. Догађаји из 1204. године су показали да се окупацијом Византије, силом оружја и репресалијама не може поново успоставити црквено јединство. Па ипак, папа подржава и потпомаже агресивну политику Карла Анжујског да би византијског цара натерао на што веће потчињење и понижење.

И са папом Климентом IV, исто као и са претходним Урбанима, изгледи за сазивање унионистичког сабора су били реални и надахват руке. Али, и овог пута, смрт папе Климента IV (1268), одложила је преговоре о унији и продужила политичке невоље Византије. Нови папа Григорије X — изабран тек 1271. год, после три године безвлашћа, односно безуспешних покушаја Карла Анжујског да на папски престо доведе Француза — преузима сâm иницијативу за закључење уније. Григорије X (1271—1276) и суштини није подржавао Карлове освајачке планове, али је питање уније поставио у први план своје

источне политике. Папина идеја је била да византијско православље прихвата унију са Римом и да се тако консолидоване снаге организују за нови крсташки рат против мусулмана Селџука. Папа је предложио да се унија закључи на сабору у Лиону 1274. године. Византијцима је поставио услове:

- да приме латински Симбол вере — са уметнутим учешћем да Дух Свети исходи од Оца и Сина (тзв. „филиокве“);
- да у свим црквеним пословима признају врховну власт римског папе.

Папа Григорије X је обећао цару Михаилу Палеологу да ће Византији обезбедити мир и чврсте политичке савезе са западним латинским државама. Уколико унија не би била потписана, папа је ставио цару до знања да неће спречавати Карла Анжујског да оствари своје планове о освајању Византије. Венеција је обуставила, по наговору папе, преговоре о миру и трговини, који су тада били у току, до коначног потписивања уније.

Михаило VIII је имао тешку мисију да убеди грчко свештенство да је потписивање уније политички спас за Византију. Наиме, односи цара Михаила и Цркве су били непријатељски. Патријарх Арсеније је својевремено цара анатемисао и одлучио од Цркве због ослепљења младог наследника престола — Јована IV Ласкариса. Цар је Арсенија збацио са патријаршког престола и на трон довео свога пријатеља Јосифа (1266—1277). У Цркви и народу се створио раскол (расцеп) „арсенита“ и странке „јосифоваца“, што је још више компликовало и онако замршену ситуацију. Јосиф је са цара скинуо анатему, али му никада није могао да поврати ауторитет у пословима Цркве. И сада, баш овај цар окупља у Цариграду сабор свештенства, монаштва и угледних службеника Царства да их убеди о политичкој нужности потписивања црквене уније са Римом. Цареви аргументи су дочекани — ћутањем. Уз цара је био једино архијакон Мелитиниот иprotoапостолариј Георгије Кипарски. Сви су очекивали иступање ауторитативног хартофилакса Јована Века. Он, после извесног колебања, иступа против уније, осуђујући Латине као јеретике. Цар напушта седницу. Век бива ухапшен и бачен у Влахернску тамницу. Конфликт између цара и Цркве је тоталан.

Цар, Мелитиниот и Георгије Кипарски су после наведеног конфликта, савестили опширан документ у коме су — позивајући се на историју и на учење Отаца — покушали да оправдају Латине. Документ је предат патријарху. Он је заједно са енергичним и мудрим монахом Јовом Јаситом, а уз учешће

историчара Георгија Пахимера, дао цару достојан одговор: Латини се проклињу као јеретици са којима је свако општење грех. Патријарх је упутио и послицицу народу у свим областима у којој образлаже и осуђује латинско учење као јеретичко. Цар прибегава телору. Група његових приврженика саставља „заклетву унији“. Сваки онај који је одбио да ову „заклетву“ потпише, подвргаван је репресалијама: имовина му је одузимана, затваран је и телесно кажњаван и, најзад, прогођен из Цариграда. Историчар Пахимер, савременик догађаја, илуструје ова гоњења противника уније примером ретора Мануила Оловолоса. Њему су одсекли нос и уши и претерили га у Никеју у Јакинтов манастир. Пошто ни тамо није променио мишљење, по налогу цара је у оковима доведен у Цариград и подвргнут мучењу. Затим је, са неколико истомишљеника, везан и умотан у свежа и неопрана овчија црева вођен улицама града ради исмејавања и поруге.

Патријарха Јосифа, старог друга и исповедника, цар је ставио у кућни притвор у манастиру Перивлепта, с тим да ће бити враћен на престо једино ако унија са Римом буде остварена.

Репресалије су сломиле и Јована Века. Приступио је Михаилу и унији, а после сабора у Лиону био је подигнут на престо цариградског патријарха.

Под наведеним условима у земљи, византијско посланство, које није представљало ни народ ни Цркву, кренуло је на сабор у Лион.

Сабор и потписивање уније

На челу византијске делегације био је бивши патријарх Герман (док су два патријарха — Арсеније и Јосиф — били у затвору!), никејски митрополит Теофан, логотет Георгије Акрополит и два виша царска чиновника — Панарет и Вериот.

На четвртој саборској седници, 6. 7. 1274. год., Византијци су признали следеће тачке латинског учења и са тим приступили унији са Римом:

- да Дух Свети исходи од Оца и Сина („филиокве“)
- да римски папа има превласт над целокупном Хришћанској цркви;
- да има врховну судску власт (јурисдикцију) у свим канонским питањима;

г) прихватили су латинско учење о чистилишту;

д) сагласили су се да се римски папа помиње на свим богослужењима у Византијској цркви.

Потписујући унију Византијци су поставили политички услов да обезбеди мир између Византије и латинских држава Запада. За узврат су обећали да

ће византијски цар учествовати у крсташком походу против неверника, који је тада планиран.

Георгије Акрополит је пред папом и сабором — на четвртом заседању — прочитао заклетву о верности папи и унији, коју су претходно сви чланови делегације потписали.

Уговор о унији је имао ограничene и краткотрајне политичке предности за Византију. Међутим, на унутрашњем плану је дошло до тешких потреса. Народ и свештенство су одбили да признају унију. Пружили су огорчен отпор цару, који је изневерио православље. Непријатељи уније су били и у најближој царевој околини Његова сестра Евлогија је отишла својој кћери, бугарској краљици Марији, па је деловањем ових двеју жена и у Бугарској завладало непријатељско расположење према унији и византијском двору. Цар је поново приступио нечуvenim репресалијама, али без успеха. У Тесалији се на чело противника уније ставља севастократор Јован. Он је 1278. год. чак одржао сабор на коме је Михаило VIII био проклет и осуђен као јеретик. Узалуд је папа Никола III (1277—1280) покушавао да спасе унију. Француз, папа Мартин IV (1281—1285) је свестан да је битка за унију изгубљена. Он хоће да се свети. Он подстиче савез Карла Анжујског и Млетака тј. Венеције (1281) „ради успостављања од Палеолога узурпиране Римске Империје“. На цара Михаила VIII је овај папа бацио анатему као на „великог шизматика и јеретика“ и забранио свим католичким владарима сваку везу са њим.

Крај уније

Михаило VIII Палеолог је умро негде у Тракији борећи се против Латина. На престо је ступио његов син Андроник Други, образовани богослов, љубитељ философије и литературе. Он је стао на страну православне партије. Противници уније, осуђени за време Михаила, враћени су из тамница и слављени као новомученици. Сва јарост непријатеља уније се свалила на патријарха Века. Свештенство је тражило да он буде смењен и предан суду. Осуђен је на изгнанство у Брусу. Престарели патријарх Јосиф је враћен на престо, али је ускоро умро.

Тако је неславно окончана ова „политичка“ унија византијског православља са Римом, која је стајала Цркву бескрајно страдања, прогођења и мучења. Хришћанско јединство је било даље него икада, а јаз између два дела Христове Цркве је проширен и продубљен.

Ј. О.

Научни скуп посвећен манастиру Драчи

У организацији Друштва историчара уметности СР Србије и Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу, одржан је 22. и 23. септембра у Крагујевцу и манастиру Драчи научни скуп под називом „Манастир Драча и њене паралеле у XVIII веку”, а поводом 250-годишњице зидног сликарства овог манастира. Овај еминентни скуп научних радника, који је првог дана одржан у дворани Народног музеја у Крагујевцу, поздравио је у име Организационог одбора др Мирдраг Јовановић, у име Друштва историчара уметности СР Србије др Бранко Вујовић, а у име друштвено политичких организација СО Крагујевац Предраг Галовић. Посебну част овом научном скупу учинио је

епископ шумадијски др Сава, који је присуствовао отварању и његовом преподневном раду, а у поподневном раду био у друштву свог госта Господина Дамаскина (Папандреу) митрополита Васељенске патријаршије за Швајцарску и секретара за припрему Великог и светог сабора православне Цркве. У паузи преподневног рада отворена је у просторијама Народног музеја изложба „Српско зидно сликарство XVIII века — копије из Галерије Матице српске у Новом Саду”, што је употребило рад овог скупа. По завршетку првог радног дана, око 20 часова, сви учесници и организатори били су гости владике Саве, који је у просторијама Епископије приредио пријем. Предусретљивост владике Саве, његово високо образовање и велика лична библиотека оставили су трајне утиске на све присутне.

Другог дана рад је настављен у манастиру Драчи, пошто су претходно сви учесници посетили Спомен-парк и Музеј у Шумарицама и са пијететом се подстили страдања невиних жртава овог лепог шумадијског града. После краће посете манастиру Дивостину и

разгледања цркве и новоподигнутог, дан раније освећеног епархијског центра у кругу манастирске порте, отпутивали смо у манастир Драчу. У порти нас је дочекао владика Сава са игуманијом, сестрама и неколико свештеника и зажелео добродошлицу, а затим је настављен рад учесника скупа. Тако су се у живописном амбијенту манастирске порте и под сводовима цркве чула интересантна саопштења о архитектури овог манастира, његовом сликарству, технологији, иконичности итд. На крају се прешло у манастирску трпезарију где је за све учеснике приређен ручак. У својој здравици владика Сава је похвалио рад скупа и зажелео да убудуће буде још таквих састанака и изразио жаљење што Цркви још увек није вра-

Преосвећени Сава, епископ шумадијски, и Всечествејшаја мати Февронија, игуманија манастира Драче, са гостима — учесницима научног скупа посвећеног манастиру Драчи, пред манастирском црквом Светог оца Николаја, 23. септембра 1986.

ћен конак манастира Каленића, па монахиње и даље станују у непрекидним и нездравим просторијама. Уједно је изразио наду да ће надлежни најзад схватити потребе манастира и вратити му његову зграду да служи сврси којој је и намењена.

У поподневним часовима учесници су посетили и манастир Враћевшицу, где су се чула још нека интересантна саопштења и тиме је званични део завршен.

У сваком случају овај научни скуп је успео и донео нова сазнања из области историје уметности, откривши многе паралеле везане за улогу и значај манастира Драче у XVIII веку. Ово тим пре што су својим саопштењима у њему узели учешћа на првом месту признати и познати научни радници и стручњаци. Сам број имена учесника је импозантан и говори о озбиљности са којом се приступило овом раду, у коме су учествовали академик Радован Самиџић, др Павле Васић, др Милорад Павић, др Сретен Петковић, др Миодраг Јовановић, др Бранко Вујовић, др Динко Давидов, др Војислав Матић, Петар Момировић, Олга Микић, мр Лепосава Шелмић, Радослав Прокић, Мирјана Лесек, Предраг Пајкић, прота Мирко Тишма, Јулија Тричковска, мр Слободан Раичевић, Радомир Станић, Јелена Андрејевска, др Слободан Милесић, Урош Анић, Милан Улић, Драгана Милисављевић и Мирослав Тимотијевић.

Једина тамна тачка на овом скупу била је вест да се у непосредној близини манастирских зидина, на самом путу, у старој школи (из 1856. године) припрема изградња погона хемијске индустрије, што би затрвало читаву околину и онемогућило даљи нормалан рад и живот монахиња ове древне светиње. Сви учесници скупа су оштро противставали и захтевали да се њихов глас придружи протесту монахиња, мештана, еколога и осталих стручњака, како би ова непромишљена идеја на време била осуђењена. Надамо се да ће разум пре владати и да до реализације ове на стране идеје неће доћи.

Протојереј Мирко Тишма

Иконичност Драче

У истраживањима српске културе осамнаестог века паралеле се углавном траже између прекосовских крајева и средњеваровских традиција. Крајеви јужно од Саве и Дунава, иако увек укључивани у таква истраживања,падају у други план, што се оправдава историјским моментом — потчињеношћу Турском. Немогућност одржавања чврстих међусобних веза српског народа, подељеног у две државе, довела је до прекида живљења у духу предања. Спољашњи мир и благостање у северним крајевима носили су са собом опасност унијање, а добијање повластица од аустријских власти, опасност губљења националности. Прозелитизма није био поштећен ни народ јужно од Саве и Дунава, али је то било у несравњиво мањој мери. Загледан у Исток као своју матицу, он је успевао да избегне да прими разна римокатоличка и протестантска учења.

Постојање уметности засноване на византијским традицијама у осамнаестом веку, није било просто преживљавање једног стила на заласку, већ не прекинута нит предања Источне Православне Цркве. Манастир Драча, као и Бездин и многи други манастири тога времена, а и цела Света Гора, показвају су живе активности која наставља да се развија. Цркве-манастири и самим начином грађења показују свест о потреби познавања словесности објеката.

лика. Драча, као истински следбеник оваквих схватања, показује те елементе. Она је благих линија — јер је Блага вест јављена свету, има куполу — Логос, са калотом без лантерне или каквог другог додатка, да он не би реметио ову Гору Преображења. Она је манастир и трикохос, а тиме као да има космос садржан у себи. Она нема потребе ни за чим изван ње, јер се суштина свегапостојећег налази у њој самој. Тако схваћена, она је икона васељене.

Необраћање пажње на овакву смисаоност грађења доводи до непропорционалности и искривљавања елемената у грађевинама у северним крајевима, насталим у осамнаестом веку — премда архитектура сама по себи, ма каква била, не може да сакрије иконичност цркве. Питање је само у колико мери може да је изрази. У сликарству је овај проблем много очигледнији, и можемо да се запитамо да ли ове две врсте схватања — антропоморфно (човекооблично т.ј. оно које се обраћа само спољашњем лицу човека) и теоцентрично чије је средиште Богочовек, које у историјском и националном контексту увек посматрамо заједно, можемо и типолошки тако да посматрамо.

Православна икона, за разлику од западне антропоморфне представе, се не бави религиозним доживљајем. Она подразумева учешће. Њена спољашња различитост, од антропоморфне представе, састоји се у приказивању преображеног лица, лица какав је он у вечности. У том смислу православна икона никад није „довршена“, јер ни њен архетип—светитељ није довршен. Западна мисао и теологија посматрају светост лица као нешто статично, грађаницу до које се долази, док православна теологија говори о „динамици светости“, о усавршавању лица и у

вечности. По њој је светитељ, а тиме и сваки човек, стрела одапета у вечност. Ту су корени унутрашње динамике уметности коју данас обично везујемо за средњи век. Схватање лика је у ствари најважнији елемент православног приступа икони. За разлику од њега, антропоморфна уметност Запада одваја лик од Прволика, и за рачун лица заборавља на Прволик. Она само илуструје, дочарава, и потпуно одбацује оно страно посматрање. Она не учествује и не даје да се учествује у њој.

Када такве форме почну да се користе у православној уметности, онда је очигледно да је његова духовна подлога пренебрегнута. Српски манастири у јужним крајевима успели су да сачувају ону непрекидну нит Предања. Драча је сигурно најзахвалнији пример за посматрање континуитета православног предања. Свим елементима свог сликарства она показује продужену руку светогорског сликарства. Њена веза са Светом Гором запечаћена је присуством тамо омиљених светитеља: Св. Харалампије, Св. Евстатија, Плакиде, и светих Петочисленика — Евстратија, Евтихија, Евгенија, Мардарија и Ореста.

Појава неких западних елемената у представљању Потопа и Покоља витлејемске деце, ипак је непосредно преузета из источних извора, где у 17. и 18. веку овакви излети не представљају никакву реткост. И у шеснаестом веку, за време цветања критске уметности, Левант несметано користи западне елементе. И баш у критском сликарству, нарочито у делу његовог најсјајнијег представника — Теофана Критског, у којем већина светогорског каснијег сликарства има свој узор и подстицај, налази и Драча своје духовне корене. Највећа Теофанова заслуга и јесте у приказивању тајне преобразженог лика, унутрашњем изсијавању Божије творевине. Пројављивање мистичне унутрашње светлости човека, које од Теофановог времена користи све православно сликарство, има за циљ наглашавање личности и личне непоновљивости сваког људског лика, али истовремено и његов преображај у сусрету са Логосом. То често резултира низом веома сличних ликова (као што је то случај у Драчи) или сличних јер су у „једномислију“. Насупрот томе, униформисаност и безизражајност ликова у сликарству у којем су прихваћени облици западне уметности, довела је до обезличења лица као таквог и

престанка обраћања његовим богочовечанским димензијама.

Сврха постављања лика у цркву је његово симболично, дакле саприсутно учествовању у литургији. Православна сцена сама по себи има свој исток и уток у литургији цркве. У Драчи је на први поглед видљиво органско јединство које сликарство има са богослужењем, постигнуто не путем прављења такозваних програма декорације, већ по живом урастању сваке сцене у целокупност цркве и у њеном окретању ка олтару.

Такав начин доживљаја света и човека, чини Драчу једним од најпотпунијих наших манастира 18. века. Као препознатљиви плод тла на коме је настала, она као Светогорско продужење, није била затворена за утицај који су са собом носили жељу за другачијим изразом, али је показала да такозвани дух времена зависи само од његове подлоге. Везана нераскидивим везама за источно православно Предање, а уједно стојећи на размеђи утицаја, она остаје да врши своју једину функцију — да пружа свету оно „Што је једино на потребу“ — Свету литургију.

Урош Анић

Наши храмови

Црква РОЂЕЊА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦЕ у Доњим Комарицама

Село Доње Комарице налази се испод планине Црног Врха, насељено лево и десно поред реке Осаонице, која тече од Букоровца, преко Горњих Комарица, Доњих Комарица, Стрижиле, Ловца и Багрдана, уливајући се у Велику Мораву. Сматра се да је насељено у 15. веку. У то време, село Д. Комарице, било је једно од већих села што сведочи постојање трију храмова који су тада били активни.

Један од тих трију храмова је садашња парохијска црква која је подигнута на старим темељима. Друга се налази у средишту села код кућа званих „Матејића“, чији се темељи и сада јасно распознају. И трећи храм на имењу Николе Чолића — место звано „Чајир“ (што значи: ливада). Да ли су ови

храмови тада служили као парохијски или су то били метоси већих манастира — поуздано се не зна.

Храм је грађен од камена и подигнут је старим на темељима. Цело двориште је било опасан дебелим зидом, чији се темељи још и сада оцртавају у земљи. Скоро цело двориште је пуно камених плоча испод којих су гробови. Приликом копања темеља за нови део продуженог храма наишло се на гробове који датирају, како је записано у Летопису, још из времена Сеобе народа. Тада је био велики сабор код цркве и мноштво окупљеног народа. У то време наишли су Турци, и пошто је храм био опасан дебелим зидом, ретко је ко могао да се спасе и побегне. Наступио је велики поколј. Турци су клали мало и велико. Храм је био потпуно опљачкан и разрушен. Од тог догађаја овај крај око храма назван је Пишњак, јер је било „пиштање и јаукање“.

Настанак храма и важнији датуми из његове прошлости

Године 1930. отпочело је са припремањем материјала за изградњу цркве код школе на земљишту Николе Чолића. До изградње није дошло јер су људи из насеља Пишњак, руковођени свештени-

ком Рељом Јелићем, који је тада био парох у Багрдану, обновили стари и запуштени храм који сада служи као парохијска црква. Становништво је било подељено на две групе: на оне који су били зато да се обнови некадашњи храм у насељу Пишњак, и на оне за изградњу нове парохијске цркве на земљишту Николе Чолића. И тако је намера о изградњи нове парохијске цркве отпала а обновљена је стара, која је била порушена до темеља, који су вирили из земље. На истим темељима и исте величине изграђен је садашњи храм. Зидан је од камена а покрiven лимом. На средини је имао изграђен торањ.

Таквог облика храм је био све до његовог поновног продужења и изградње звоника — до 1958. године.

Ново продужење храма 1958. године

Давнаша жеља Доњокомаричана била је да свој храм продуже — дограме, како би се добило више простора, и да се истовремено изгради звоник. За остварења ова њихове жеље чекало се све до 1958. године.

Године 1958. отпочели су радови на продужењу храма и изградњи звоника. Разрушен је западни зид старог храма па је продужен нови у дужини 4,5 ме-

Црква Рођења Пресвете Богородице у с. Доњим Комарицама, испод планине Црног Врха, подигнута је 1930—31. године на старим темељима (веров. из 15. века); продужена је и дуграђен јој звоник 1958.

тра. У том продужском делу храма изграђен је и звоник у висини од 10 метара. Стари кров је уклоњен и постављена је нова кровна конструкција покривена црепом. Храм је овим продужењем потпуно обновљен; изградња је била на добровољној бази: путем добровољних прилога у новцу, грађи и осталом грађевинском материјалу.

Освећење овога храма није извршено. И кад је први пут пропојао није био освећен.

Обнова овога храма била је за време свештеника Драгољуба Јовановића и председника ц. о. Љубомира Марковића из Д. Комарица.

Образовање парохије доњо-комаричке

Када је храм обновљен под руководством свештеника Реље Јелића, тадашњег пароха багрданског, око 1930. године, Доње Комарице су још биле у саставу ботуњске парохије. Ово се јасно види из текста који је написан на антиминсу приликом полагања у новоподигнутом храму:

По благослову Његове Светости Патријарха српског Г. Варнаве полагање овога антиминса у новоподигнутој богојољи — капели у селу Доњим Комарицама, парохији ботуњској извршено дана 8/21. септембра 1931. године на Рождество Пресвете Богородице".

Парохија је образована 1934. год. или 1935. У њен су састав улазила села: Доње Комарице и Стрижило, које је до тада припадало багрданској парохији у Багрдану. Први парохијски свештеник на новосразбованој парохији био је свештеник Богољуб Јовановић, за чије време је подигнута кућа која је служила за стан пароху. Први председник црквене општине био је Богић Димитријевић, благајник Танасије

Обрадовић — доцније Станојло Васић, а секретар Радисав Ивановић.

Свештник Богољуб Јовановић службовао је од 1934—1941. године. После њега дошао је за пароха свештеник Живота Недељковић, који је био све до 1946. године. Њега је заменио свештеник Ратомир Куруцић, који се задржао на парохији од 1946—1951. год., када је дошао новорукоположени свештеник Душан Рајић, родом из Течића. Свештеник Рајић је провео на парохији доњокомаричкој од 1951—1957. године. Њега је заменио свештеник Драгиша Јевтић, родом из Секурича, који — после проведених десет месеци на овој парохији — одлази на другу парохију. По његовом одласку на парохију доњокомаричку новембра 1958. год. долази кијевски парох Драгољуб Јовановић, родом из Брзана. За време службовања овога свештеника на овој парохији извршено је продужење храма и изградња звоника. Постављена је дрвена ограда 1963. г. и набављен је известан инвентар за храм.

Освећење храма

У недељу Мироносица 17 маја 1964. године извршено је освећење храма. Обред освећења извршио је Његово Преосвештенство епископ шумадијски Валеријан. Дан освећења св. храма био је за становнике овога села велики празник и радостан догађај. Овом приликом Владика је одликовао месног пароха свештеника Драгољуба Јовановића правом ношења црвеног појаса као и свештеника Владету Милановића из Брзана.

Године 1965. иницијативом пароха покренута је акција за изградњу новог парохијског дома. У тој години успело се да се припреми опека и камен. Испешено је 20.000 опека, а дрва за пе-

чење опека дали су добровољно верници.

Изградња новог парохијског дома

Нови парохијски дом изграђен је добровољним прилозима и добровољним радом верника села Стрижила и Доњих Комарица. Парох се уселио у нови стан 1967. године.

Године 1969. подигнута је нова зграда (помоћна) за потребе пароха.

Храм је 1970. омалан, иконостас обложен, уведено осветљење, купљена два нова лустера и два црквена барјака.

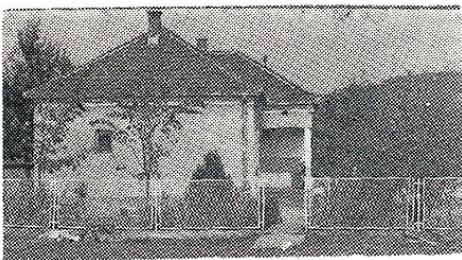
Године 1971. долази до смене пароха. Свештеник Драгољуб Јовановић прелази у Светозарево, а на његово место долази свештеник Мирољуб Тодоровић. Још за време свештеника Драгољуба Јовановића мештани села Д. Комарице и околине обновили су у горњем делу села цркву на развалинама бившег храма и посветили је Св. преподобној мајци Параскви — Петки.

Новодошли парох подигао је код цркве Свете Петке црквену салу за народ величине 8 × 4 m године 1972. Затим је извршено малтерисање (споља) на парохијском дому.

Дотрајалу дрвену ограду нови парох у 1973. години замењује бетонском у дужини од 100 метара.

Године 1974. ошприцан је парохијски дом и постављени олуци на истом. Омалтерисана је и сала код горње цркве. Доцније ошприцана је и фасада парохијске цркве, постављени су олуци на цркви Свете Петке и доведена вода у парохијски дом.

Дана 27. јануара 1979. године свештеник Мирољуб Тодоровић бива премештен на парохију при Старој цркви у Крагујевцу, а на његово место долази парох ботуњски свештеник Миленко Стикић.

Новоизграђени парохијски дом у Доњим Комарицама

Новодошли парох је већ наредне године извршио обнову храма, и то: оман је храм, постављене су подне плочице и ламперија.

Године 1981. мештани села Стрижиле подижу капелу на гробљу и она, по завршеним радовима, дана 31. маја 1981. бива освећена од стране епископа шумадијског Господина др Саве.

У 1982. години црквена управа Д. Комарица донела је одлуку о изградњи новог црквеног дома. Решено је да се постепено врше припреме и купује материјал. Темељи су изливени 1984., а наредне 1985. године је саграђен до плоче (таванице) и постављена столарија.

Дана 8. октобра 1986. године свештеник Миленко Стикић бива разрешен одлази на парохију лаповску у Лапово а на његово место долази новорукоположени свештеник Предраг Павловић, који ће, попут својих претходника, наставити на унапређењу верског и црквеног живота на овој парохији.

Из Летописа цркве доњокомаричке

Владика Сава у Рачи Крагујевачкој

У недељу после подне, 28. септембра, владика Сава је присуствовао вечерњи у Рачи. После поздрава проте Милутина Петровића, архијер. намесника, Владика је, у присуству свих свештеника из овог намесништва, позвао вернике овога градића, да својим прилозима помогну изградњу здања, које ће обухватити три парохијска стана, канцеларије, крстерионицу и све остале просторије овог парохијског центра у Рачи. Потом је Владика осветио темеље овог импозантног здања.

Архијерејска литургија у Светозареву

На дан празника Покрова пресвете Богородице (14. октобра) Преосвећени епископ шумадијски Сава служио је архијерејску литургију у Новој цркви у Светозареву, у току које је рукоположио Дејана Стефановића, студента теологије, у чин ђакона. После литургије, Преосвећени је посетио манастир Јошаници и нови гробљански храм Св. великомученика Георгија у изградњи.

Из епархијског летописа

СЛАВА САБОРНЕ ЦРКВЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Успеније Пресвете Богородице (28. августа) је храмовна слава Саборног храма у Крагујевцу.

Ове године славље је увелиично својим доласком Преосвећени епископ славонски Господин Лукијан, који се радо одазвао позиву епископа Саве да га, због његове посете и администрације двема спархијама у Америци, замени на слави Саборног храма у Крагујевцу.

Бденије, које је отпочело у 18 часова, служио је епископ Лукијан са двојицом ђакона и осморицом свештенослужитеља.

Сутрадан св. архијерејска Литургија отпочела је у 8 часова. У току Литургије Епископ се обратио присутним и поучио их о значају празника и позвао верне да иду путем који води у живот вечни.

После причешћа већег броја верника литија је кренула у трикратни опход око св. храма, да би се на крају зауставила испред цркве где је извршен чин резања славског колача. Затим је Владика дуго кропио присутни народ.

Послужење за све приредио је домаћин колача Миленко Алексић из Крагујевца.

**Градилиште цркве Вајсерсена на Бозману — поглед на зидове будућег храма са југозапада и са југоистока
(слика на 14. страни горе)**

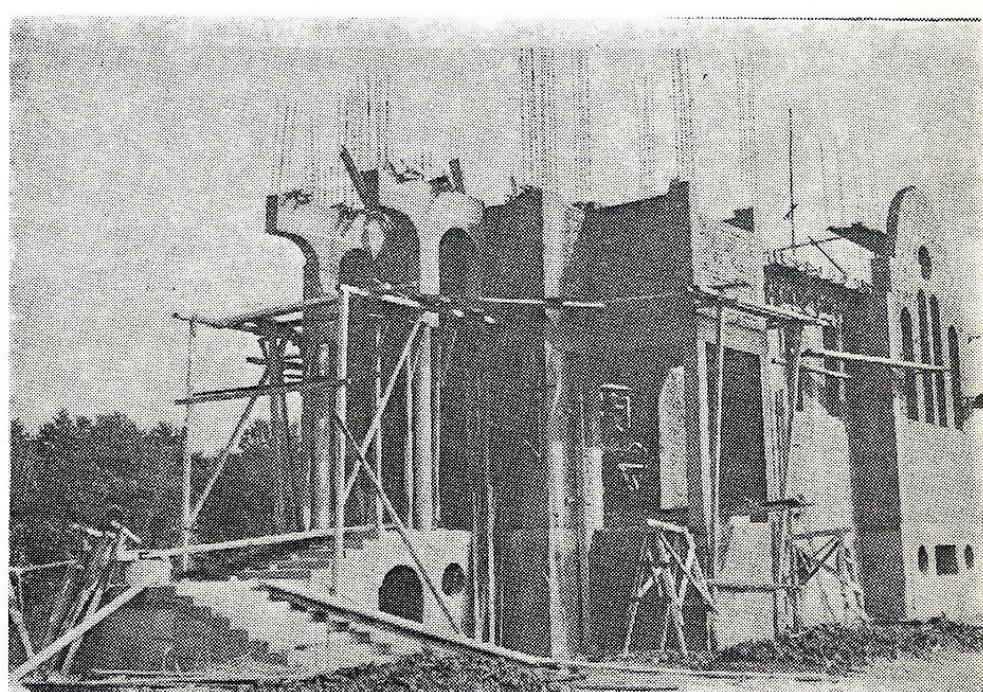

Преосвећени Лукијан, епископ славонски, причешћује верне у Крагујевачкој саборној цркви на дан Успења Пресвете Богородице — храмовне славе Саборне цркве

ЕПИСКОП САВА НА БОЗМАНУ

Дана 16. септембра о. г., сутрадан по повратку из канонске посете двема спархијама у Америци, Преосвећени владика Сава је посетио новоосновано крагујевачко гробље „Бозман”, и обишао радове на изградњи гробљанске цркве Вајсерсена, која је у току.

Непосредно пред полазак за Америку, Владика је 18. октобра поново обишао радове на цркви, који се одвијају у духу договора са извођачима, а чија ће изградња потрајати дуже.

Слава капеле у манастиру Благовештењу

Новоподигнута капела манастира Благовештења ове године је свечано проповедана своју славу — Чудо светог арханђела Михаила (19. септембра). Уочи славе је Преосвећени епископ шумадијски Сава служио бденије, а сутрадан архијерејску литургију, уз служење и учествовање 28 свештеника. После причасног, Владика је говорио о анђелима и њиховој служби кроз библијску повест Старог и Новога завета. Славље је настављено у великој манастирској трпезарији, у којем су узели учешћа монаси и монахиње других манастира и свештеници са својим породицама. За овом белом трпезом љубави, Владика се захвалио проти Драгославу Степковићу, који је, уз помоћ благоверног народа, руководио живописањем манастирске капеле, а противу Живораду Јаковљевићу и протонамеснику Милошу Вукојевићу на вишегодишњем труду око материјалног обезбеђења монахиња „жигораздајанијем”.

Посета манастиру Тресијама

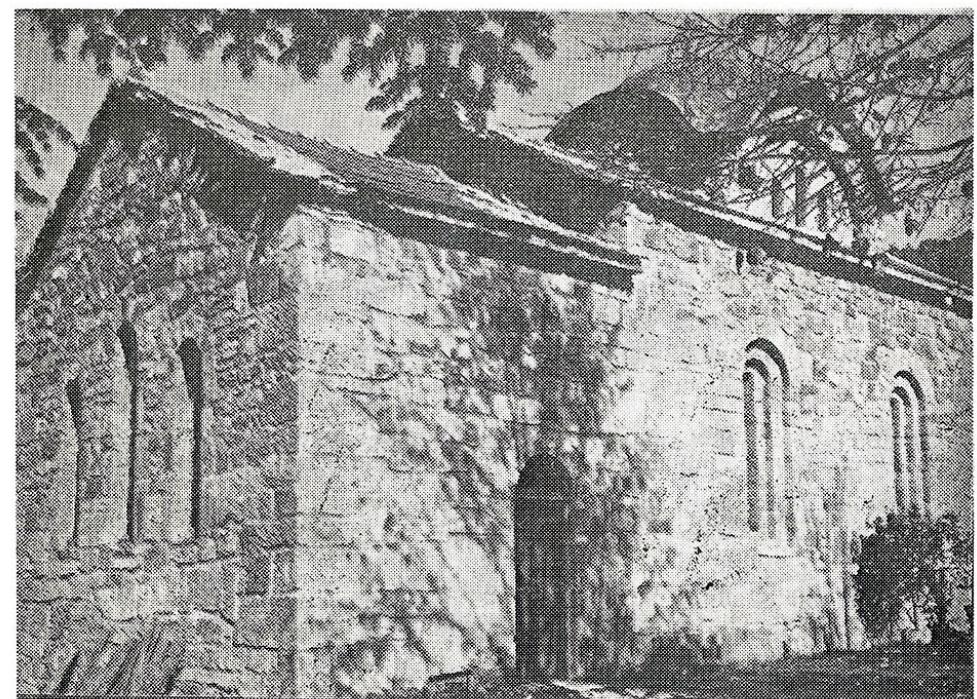
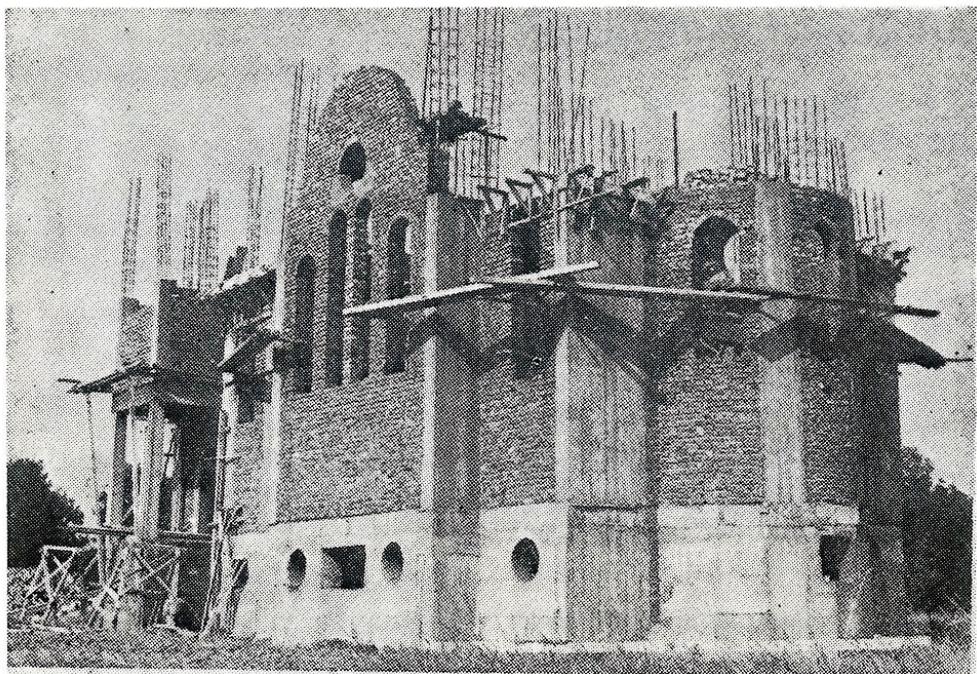
Уочи празника Покрова пресвете Богородице (13. октобра), а при повратку из Темишвара, владика Сава је посетио манастир Тресије, на Космају, и разгледао радове на генералној обнови манастирског храма, који после неколико стотина година добија куполу у свом средишњем делу.

У току бденија, Владика је рукопривезео јероманаха Јована, дугогодишњег вредног и ретко честитог монаха, у чин игумана, честитајући му ово заиста заслужено признање.

Црква Светих арханђела Михаила и Гаврила манастира Тресија код Рогаче на Космају — садашњи изглед са изградњом куполом, и пређашњи изглед — без куполе

Архијерејска литургија у манастиру Драчи

Поводом и прославе 250-годишњице живописања манастира Драче, Преосвећени епископ Сава је, 23. септембра, служио у манастиру Драчи и том приликом рукоположио у чин презвитера ѡакона Предрага Павловића.

Прочитајте и размислите

СТАЛНА ИСКРЕНА МОЛИТВА УВОДИ НАС У ЈЕДНУ НОВУ СТВАРНОСТ

— Морамо увек имати на уму да сусрет са неким никада не значи само говор једне стране. Разговарати не значи само говорити већ и слушати шта онај други има да каже! Да бисмо то постигли ми морамо, пре свега, научити да ћутимо. Мада изгледа неважно, то је ипак врло значајан чинилац.

— Никада нећете моћи да се истински и од свег срца молите Богу све док не научите да пребивате у тишини, и да се радујете Његовом чудесном присуству, или другим речима: да се радујете сусрету лицем у лице, иако Га не можете видети.

— Многи се жале да су молитве које је Црква утврдила и прописала помало нестварне, јер, наводно, не изражавају тачно оно што би они лично желели да кажу. Кажу да им речи тих молитава нису близке и разумљиве. У неку руку те молитве им и нису разумљиве, али само у том смислу као што и дело неког врхунског сликара није баш разумљиво ђаку у школи, или као што музика неког великог композитора није потпуно разумљива музичком лајку. У томе управо и јесте суштина — ми одлазимо на концерте и посещујемо умтеничке галерије баш зато да бисмо научили шта је права музика и шта је право сликарство и тако изградили свој укус. Ту и леже разлоги зашто треба користити утврђене молитве — помоћу њих ћемо научити како да развијамо и негујемо своја сопствена молитвена осећања, мисли и изразе, наравно ако припадамо Цркви. Те молитве су нам, исто тако, од велике помоћи у периодима духовне малаксалости када бисмо врло мало умели да кажемо својим речима.

— Када се молимо, ми често верујемо да то чинимо исправно, али не заборавимо да се наше молитве тичу и других људи о којима, обично, уопште не размишљамо када се молимо. Ако се молимо за више ветра у нашим једрима не схватамо да то за неког другог може да значи буру. Бог неће услушати наше молитве ако би оне нашкодиле другима.

— Ако пажљиво чitate Еванђеље, приметићете да је тамо само једна молитва остала неуслышана. То је Христова молитва у Гетсиманском врту. Ако

је икада у историји рода људског Бог био ближи онеме који му се моли, онда је то било тада, јер му се молитвено обраћао Његов јединородни Син и то у своме предсмртном часу. Исто тако, знамо да је та Христова молитва пример најискреније и најчистије молитве, и само Бог — својим превечним промислом — на ту молитву божанске патње могао је да одговори ћутањем, ћутањем које је допустило Христово страдање и тако нас ослободило окова смрти.

— Свакако се сећате Христових речи: „Оче, у руке Твоје предајем дух свој” (из Еванђеља по Луки, гл. 23, ст. 46.). Те речи нису део нашег личног искуства, али ако се свакодневно турдимо да те речи изговарамо сасвим искрено и чисто, тада ће не само наше молитве бити истините и стварне, већ ћемо и ми сами, као деца Божја постати део једне нове стварности.

Антоније, митрополит сурошки
(Превео с енглеског М. М. Б.)

ВРЕМЕ

Од старта нас прати немилосрдно одбројавање времена, времена које не почиње од нуле, већ од неког, нама лалеког, броја, који се спушта низ падину своје величине. Изгледа као да нам време трчи у сусрет, сливајући се са нама заједно у чудесни контрапункт покрета. Али то је само једна од многих варки времена, које нам час иде у сусрет, затим нас сустиже, а све то да небисмо приметили подвалу: како нам је већ увреко одмакло.

Можда зато и трчимо. Скривамо најду у потаји да ћемо једном ипак стићи, ако не и престићи време.

А оно је мудрије од нас. Кажу, ми смо га измислили да бисмо се лакше окретали око себе и других. Правимо се као да смо господари времена, јер смо га поделили на године, месеце, недеље, дане и сате, али смо немоћни господари. Трзамо се на сваки откуџај времена. Господаримо а немамо времена!

— Позајмите ми мало свога времена, замолио је пријатељ пријатеља, а овај је немоћно слегну рамсним (у облику казальки) и пошао даље у погрязи за својим временом.

Уосталом, појавивши се у овој долини плача (за оне који имају времена: у долини смеха) ми смо ушли у време, а не оно у нас.

Шта ли је све време упило у себе? Чега ли се оно све не сећа, носећи то у товару без терета, товару који не отежава ход?

Време нас љубазно поздрави, када се појавимо на старту. Чак неће одмах ни да дâ знак за почетак трке. Ческа!

али неприметно ипак противче. Чека само наш први корак, и већ по том кораку оно види да ли ће новајлија оставити нешто иза себе (када већ буде близу циља), нешто што ће време хапљиво упити у себе. Ако то види, време се онда, као за награду пре циља, и само даје. Први загрљај времена се неосетно претвара у грч који ће попустити тек када се онај далеки и непознати број буде стрмоглавио до нуле и још даље.

У том грчу време ће све исцедити, остављајући за узврат једно сећање на оно што ће се назвати „испуњено време”. А ако осети да ће бити изгуљено, преварено и неискоришћено, време тад ставља шарену мараму бесмисла на очи онога ко би га и отворених очију изујбио. Сваки учесник трке, коме време марамом затвара очи, трчи покрај пута и позива друге да га следе, јер он ако и не види куда трчи, он ипак види шарену мараму на својим очима.

А време се смеје видјим да онај тркач никада неће признати да није на правом путу. Кикот времена само још више стеже шарену мараму око очију тркача и појачава утисак шароликости долине којом се трчи. Такав тркач застаје на свакој препони (које су, за сваки случај постављене и покрај пута, јер ко их више одједном прескочи, тај може и на пут да избије). Он застаје и плаћа, али монетом којом се части од радости, јер он се, ето, „игра са временом”, не примећујући да је време још на старту проћердао. „Дакле, пазите добро како живите, не као немудри, него као мудри, користећи време, јер су дани зли” (из Посланице св. апостола Павла Ефесцима, гл. 5, ст. 15—16).

Милош М. Весин

(Из збирке приповедака: „Има Бога, бака није лагала”, Милош М. Весин, „Каленић” — Крагујевац, 1985.)

МЕЛОДИЈА ЖИВОТА

Наш живот је мелодија коју ћемо са собом понети у вечност. Свако од нас је композитор своје мелодије, мелодије вечнога живота. Наш живот наша је мелодија. А Христов живот, живот је најчуднија, најлепша и најсавршенија мелодија. Зато му је Бог и „дао Име изнад свих имена” (Филипљ. 2 : 9). Христос нам није само показао пут који води у вечност, Он нам је дао и пример и показао како се та вечност задобија. Он је поставио темељ зграде вечности, а на нама је да је зидамо и себе уградијемо у њу. „Што човек посеје, то ће и пожњети” (Гал. 6 : 7). „Много је станови у дому Оца муга небеског” (Јн. 14 : 2), рекао је Христос. А рекао нам је да Он одлази, како би и нама припре-

мио место, па да и ми будемо тамо где је Он. Свакоме од нас је припремљено место у вечности и то према степену његовог духовног развоја, заслуга, као и према томе како се ко од нас односио према божанској Истини.

Бог тражи нашу љубав, светост и послушање, али не зато да би смо му ми били потчињени, него да би смо и ми могли да будемо тамо где је и Он. Јер тамо влада савршена радост, савршена срећа и савршена лепота.

M.

ПРОЧИТАЈ И РАЗМИСЛИ

— Лоше је када људи не знају за Бога, али је много горе када људи сматрају да је Бог оно што Он уствари није.

— Неки људи болују од здраве критике.

— Несмој се радовати ако те носе на рукама, јер је можда гробље правац оних који те носе.

— Многи који желе да се обогате делују врло бедно.

— Човек би требало осам сати да ради, а осам да спава, али не истовремено. Све у своје време.

— И међу вегетаријанцима има људоједа.

— Суштина соли је у томе што су сузе без соли — вода.

— Када су упитали једног духовника да им најкраће објасни шта је хришћанство, он је рекао: — „Али не моја воља, но Твоја воља, Оче, нека буде“ (Лк. 22 : 42). А затим, размисливши, он рече: — Одбаците речи „моја воља“, а оставите само „Твоја воља, Оче, нека буде“ и сто вам суштине хришћанства.

НОВА ПРЕТПЛАТА ЛИСТУ ЗА 1987. ГОДИНУ

Услед поскупљења штампарских услуга (хартија, боје, клишеа) као и поштански трошкови, морало је доћи до повећања претплате на лист „Каленић“ за наредну 1987. годину. Тако ће годишња претплата бити 600.— динара, а један примерак стоји 100.— динара. Претплата за иностранство биће 15. америчких долара.

Саопштавајући ово, наше верне читаоце молимо да имају разумевања. Такође Вас молимо да измирите своја дуговања на наша издања, како бисмо могли и ми да исплатимо дуговања према штампаријама.

„Каленић“ — издавачка установа Епархије шумадијске

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ

ВИТОМИР ВИТА ЈАНКОВИЋ ПРОТОНОМАСНИК

У уторак, 27. маја 1986. године, изненада је преминуо протонамесник Витомир Јанковић, пензионисани парох даросавачки, који је живео као пензионер у Аранђеловцу.

Витомир је рођен у Аранђеловцу 1921. године. Богословију је учио у Сремским Карловцима и Нишу. Службу Богу и своме напаћеном роду започео је 1945. године у селу Драгосави, и ту остаје до 1962. године. Видан је рад у тој парохији за време његовог службовања, иако под врло тешким околностима, он подиже кућу за становање свештеника, ради на оправци и очувању цркве брвнаре и парохијског дома. За тај свој рад и однос са парохијанима одликован је од блаженопочившег епископа Еалеријана црквеним појасом и звањем протонамесника.

Покојни о. Вита службовао је још на неколико места, и где год је био свуда је остављао видан траг свога пастирског рада као и у односу са браћом свештеницима.

Сахрана је обављена на Рисовачи у Аранђеловцу 28. маја. Опело је извршено у цркви аранђеловачкој уз присуство и чинодејство осамнаест свештеника и доста верника и поштовалаца о. Вите.

У име Његовог Преосвештенства епископа Саве, од покојника се опростио протојереј Живорад Јаковљевић, парох лазаревачки, а затим су говорили о покојнику још три свештеника.

У поменику цркве, где је покојник службовао, биће уписано његово име.

Нека је вечан помен и блажен појак о. Вити у Небеском Царству.

Јереј Томислав Ранковић

ПРИЛОЖНИЦИ ЛИСТУ „КАЛЕНИЋ“

Епископ жички

Г. Стефан	динара 32.000.—
Милан и Наталија	" 1.000.—
Жунић	" 2.000.—
Стојан Симић	" 45.600.—
из Калудре	" 1.000.—
Милош Томашевић	" 2.000.—
из САД-а	" 1.000.—
Н. Н. из Крагујевца	" 5.000.—
Љубивоје Павловић	" 1.000.—
из Венчана	" 2.000.—
Драган Алић,	" 1.000.—
парох венчански	" 5.000.—
Загорка Мильковић	" 1.000.—
из Крајујевца	" 12.000.—

ИЗЈАВА ЗАХВАЛНОСТИ

Поводом годишњице парастоса наше драге Данице, удове Светозара Мильковића и мајке стрељаног ђака Радослава, дугујемо неизмерну захвалност Преосвештенику шумадијском Господину др Сави, који нам је указао велику част својим личним учешћем у обреду, као и свештеницима: протојереју Драгославу Степковићу, архијерејском намеснику крагујевачком, протонамеснику Драгиши Јевтићу, старешини Гробљанске цркве и јереју Радовану Чанчаревићу, на свечаном чинодејству.

Преносећи Господу топле молитве за покој душе наше драге мајке, нама ублажише бол и дадоше утеху и наду на вечни живот и спасење.

Хвала свима који су, из љубави и поштовања, присуствовали и молитвено учествовали у овом свечаном чину.

Утешни

син Борислав, кћи Загорка,
ђакон Ђорђе са породицом
и многобројна родбина

Каленић

ГОДИНА VIII

48 (6/1986)

издаје Српска православна
епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и
одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:

„Каленић“, Маршала Тига 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1

Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић“,
Земун, Маршала Тига 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена: 50,00 динара примерак

Годишња претплата 300,00.— д. а
за иностранство: 12 ам. долара.